

Discursul D-lui Gheorghe Panu

rostit în ședința Senatului de la 12 Mai 1898 în chestia pronunțării ofițerilor din 1894

D. G. Panu. D-lor Senatori, interpe-larea de azi are iarăși de obiect ceva retro-pectiv, adică un act sau un fapt al fruntașilor liberali, printre cari d. Sturdza, d. Cantacuzino și cei-alți din timpul când erau în opozițiune, în cesliunea...

D. general Catargiu. Nu este exact, protestăm de pe acum toată majoritatea.

D. G. Panu. În act de protestarea d-lui Catargiu; o primesc perfect, numai eu o condiționez, după ce a protestat, să nu mă mai întreprind.

D. general Catargiu. De câte ori veți amu-ni ceva în adevărat, vom interrupe.

D. G. Panu. Și de câte ori veți interrupe, să nu credeți că n'am să vă răspund—și nu știu pe urmă cine are să se căiască, intrerupătorul sau intreruptul.

D. general Catargiu. D-ta!

D. G. Panu. Dacă e un sistem ca să mă intrerupeți de a vorbi, fiți siguri că eu d-v. d-le Catargiu, aveți să mă împedecați de a vorbi.

D-lor, pentru ce fac această interpe-lare?

Pentru ca să se vadă o dată mai mult ceea ce a deosebit și deosebește pe fruntașii partidului liberal de fruntașii partidului conservator,—nu spun încă pe partidul liberal întreg, căci asupra acestui lucru mă voi explica mai pe urmă. Voi să arăt cu ce mijloace frun-tașii liberali se servesc în opoziție pentru a ajunge la guvern și ce fac odată a-junși acolo.

În cesliunea aceasta acuzarea a fost formulată de un liberal convins de 30 de ani, d-l Costinescu...

D. Bistache. Renegat.

D. Gh. Panu. Cestiunea demisionării în masă a ofițerilor de cavalerie la 1894 nu era înmormintată, căci asemenea lucru nu se înmormintează nici trebuie, ci re-măsese acoperită în vâlul tăcerii, când nu mai de mult de cât acum două luni, d-l Costinescu pe care d-v. puteți să-l numiți renegat...

D. Valerian Urseanu. Cine l-a numit renegat?

D. C. Bastache. Eu l'am numit.

D. Valerian Urseanu. Prolestez, d-le preșe-dinte, contra unor asemenea cuvinte cari nu sunt parlamentare.

D. Gh. Panu. Puneți-vă de acord între d-voastră nu mă voi pune a mă amesteca în această ceartă de familie. D-l Costinescu cel întâi v'a acuzat și sunteți renegați de la prin-cipiile liberale și d-v. la rindul d-voastră îl in-toaceți acuzarea.

Ia să vedem ce zice d-l Costinescu în chestia care mă ocupă într-o memo-rabilă discuțiune cu banca ministerială, în luna lui Martie anul acesta și să ve-dem cum formula d-sa acest lucru pe care eu l'am transformat în interpelare. Iată propriile sale cuvinte:

Este însă o cesliune pe care am pe suflet s'o spun, fiind-că este o faptă rea între cele mai rele. Această direcțiune care și în timpul opozițiunii puneu mina pe ori ce, fără cruțare, spre a face armă de luptă, a pus mina pe nemulțumirea unui număr însemnat de bravi ofițeri de cava-lerie, i-a încurajat într'un pronunțament sub formă de demisiune colectivă și i-a împins să persevereze în demisiune, promițându-le negru pe alb, lipărit, că îndată ce va veni la putere le va reda și gradul și vechea.

Ce s'a făcut cu această promisiune? O știți cu toții. Ea aream relațiuni am-cale cu unii din acești buni ofițeri; dar n'am cunoscut faptul de ce-i după ce s'a întâmplat și atunci le am spus: faptul ce l-ați făcut este pe socoteala d-voastră; nu comptați pe îndeplinirea promisiunii care vi se da; veți fi înșelați. Ei însă nu m'au crezut pe mine ci pe d-neilor, cari le făceau promi-siuni formale prin *Voința Națională*.

Ce s'a întâmplat însă în urmă?

Promisiunea nu s'a ținut, și poate nici nu se putea ține; încrederea ofițeri fusese înșelată; și atunci la cei mai amănunțori, la cei de care le era frică, într'un cuvânt, le-a dat cite o șubhulță în judele departate, iar pe cei mai liniștiți i-au lăsat pînă astăzi pe drumuri, fără nici o ocupațiune, cu carieră sfărâmată, fără nici un viitor. (Aplause).

Iată care a fost urmarea acestei fapte îndoite de rea, căci s'a întins o mină nesocotită asupra unei instituțiuni pe cari toți trebuie să o respectăm (Aplause), și după aceasta s'a dat o promisiune formală care nu s'a împlinit.

Iată o acuzare foarte gravă; banca mi-nisterială actuală acuzată că a așțit o mișcare militară și, ca culme, că le-a dat fagăduința ofițerilor de a-i primi din nou în armată și prin urmare că l'a va respăli pentru actul de indisciplină!

Lucru negreșit foarte grav!

Lovitura era așa de bine îndreptată, că pentru un moment nimeni din cei acuzați n'a relevat-o, au fost înmărmuriți de spaimă, și tocmai a doua zi unul din cei loviți și anume d. ministru de finanțe, Cantacuzino, a luat cuvîntul ca să prote-steze—și a protestat în modul cel mai energetic. Să vedem cum a protestat și apoi vom examina ce valoare poate avea această protestare lirie.

Eată cum s'a exprimat d. Cantacuzino:

In ceea ce mă privește pe mine, personal, voiți spune cele ce urmează: primul dintre civili care a știut o vorbă despre ce au de gând ofițerii din cavalerie, cel dintîi, v'a rog să remarcați, a venit într'o zi la mine și mi-a spus confidențial: iată ce se potrece; ce stat dai d-ta? Și statul

meu a fost să nu facă nimic și aceasta pentru un motiv de disciplină, căci armata trebuie să păstreze prestigiul (are față cu întreaga Europă. (Aplause). Să se știe că aici nu este o armată de bașibuzuci, ci este o armată națională, bine organizată și disciplinată, pentru apărarea țării; țara face pentru ea sacrificii, iar ea trebuie să fie înțeleaptă, patriotică și gata a se jertfi, dar nu gata la pronunțamente. (Aplause prelungite).

Cînd am aflat că acei militari sunt absolut decizi să meargă înainte și să facă ceea ce au făcut și cînd am văzut că ofițeri au demisionat și că, în acel moment, cunoscînd lucrurile, a fost pusă în Voința Națională aceea informa-țiune cum că li se vor reda gradele cînd vom fi în pozițiune (Risete).

Nu aveți de ce rida.

D. Take Ionescu. Ba am de ce.

D. G. Cantacuzino, ministru de finanțe. Le datorăm o consolățiune morală acelor 13 sau 14 ofițeri pe nedrept loviți (Aplause din partea d-lui T. Ionescu).

Frumos, admirabil, dacă ar fi fost așa; dar dacă n'a fost așa? Și aveti să vedeți că n'a fost așa.

Faptele și actele făcute apoi de actualul ministru de finanțe, dovedesc că țirada cu armata națională, cu Europa care ne privește, sunt simple declarații pentru a se apăra astăzi. Căci, d-lor, este ușor să faci declarații de principii corecte *apreș coup*, adică atunci cînd nu ai nevoie a le cădea, asemenea declarații nu au valoare. Oamenii de principii se cunosc în momentele cînd au interes de partid a le cădea și totuși nu le calcă, le respectă.

Cînd ești la guvern, este ușor să faci declarații ca d. Cantacuzino: «disciplina armatei este lucrul cel mai sînt». Dar meritul ar fi fost dacă actualul ministru de finanțe ar fi respectat acest principiu și nu s'ar fi amestecat în mișcarea militară la 1894, cînd era în opozițiune, cînd stătea greu politicește, d-sa și partidul.

Meritul este ca să fii în mare restriște politică și totuși să te abliți de a te servi ca de o armă de partid de chestii de aceea care ating ordinea fundamentală a unui Stat. Acest lucru l'as fi dorit să l'vad de la d-voastră la 1894.

Cineva nu este sînt numai fiind-că se retrage în o puslietate — citiți vi-așa sîntilor și veți vedea.

Sîntii mai trebuie să reziste la tentațiuni, la porunc diabolice, la apetitu-rile rele, la ispirările diavolului care îi împing la păcate. Rezistat-ați d-voastră la tentația de a încuraja și aștia pe ofi-țeri la nedisciplină? Nu, și o voi dovedi!

Căci d-lor, veți vedea că faptele cari urmează nu justifică cuvintele frumoase cari s'au pronunțat în Parlament.

Dar mai întăiu să dăm citire și ex-plicațiunilor d-lui Delavrancea, cari sunt foarte prețioase. D-sa, cu acea sinceritate care tot-d'una l-a caracterizat și care de multe ori i-a făcut rău, căci numai sinceritatea l'a făcut să fie obiectul atacu-rilor d-lui Prim-Ministru, d-l Delavrancea spune lucrurile așa, în cit le iau fără nici o rezervă:

Iată adevărul: cu două săptămîni înainte de primirea demisiunilor colective, vine la mine un ofițer, un brav, un adevărat om al armii sale, un cavalier gata la orice jertfă, un exemplu de bărbat preparat pentru suprema jertfă, și mi spune hotărîrea lor nestrămînată d'a părăsi armata. Cînd m'am gîndit la cel care voia să se dea demisiunea și la alți buni camarazi ai lui, vă mărturisesc că am insistat să reviu asupra hotărîrii lor. Simțiam că asemenea bravi erau necesari cavaleriei noastre. Și fiind-că în prezența juraților lor și diferite acte pentru a-mi da părerea asupra redacțiunii, l'am refu-sat, rugîndu-l să se mai gîndească, cerînd să-i dovedesc că pierde armata prin retragerea lor. A doua zi a revenit iarăși. Eu am stăruit în părerea mea. A treia zi, numai a treia zi am spus d-lui Cantacuzino, onor ministru de finanțe cea-ce mi ceruse ofițerul de cavalerie prin camaradul lor. Da, recunosc că d. ministru de finanțe, după o clipă de gîndire s'a pronunțat exact în sensul celor espuse de d-sa ieri. Zic sensul, căci mi-ar fi imposibil să-l reproduc cuvintele, după alțiia an. Vă pravii că d. Dumitru Sturdza a aflat mai tîrziu. În seara zilei în care mă dusesem la d. ministru de finanțe, a revenit la mine ofițerul, și din nou s'a încins discuțiunea între noi. Într'un moment, cînd discuțiunea era malaprinșă, ofițerul punînd mina pe garda s'abîntă mi-a zis cu o emoțiune covîrșitoare: «mai bine voi-a viri această sabie în mine, de cît s'o port la brîu cu disprețul ce se aruncă asupra cava-leriei». Îl cunoșteam bine. Și cu tot regretul, sincer și adînc regret că asemenea ofițeri nu vor mai fi în armata noastră, am consimțit să dau actelor lor o redacțiune mai potrivită cu o hotărîre așa de gravă. Am ținut și părerea mea a fost admisă cu entuziasm, ca din actele lor să rezeasă că vor păstra în tot-d'una nestrămînată credința și dragoste drapelului, Țării și Re-gelului. Eacă, d-lor, tot adevărul.

Aceste destăinuirii fac foarte delicată situațiunea acelor cari sunt în joc. Dacă n'ar ști cine va că d-l Delavrancea este un om cîștit și sincer, ar crede că des-tăinuirile acelea le a făcut într'o inten-țiune malițioasă de a pune într'o pozi-țiune foarte delicată pe acei cari se lupă în momentul acesta.

D. Delavrancea recunoaște că cu două săptămîni înainte de ce ofițeri să și dea demisiile — ceea ce face pe la 15 Ianuarie 1894, acei ofițeri au venit la d-nia sa, l-au prezentat jurămîntul și toate actele, s'a dus la d. Cantacuzino pe care l'a pus în curent cu misiunea ofițerească și le a corectat actele după ce s'a consultat cu directorul *Voinței*.

O observație. — Dacă d. Cantacuzino era așa de intrinsigent cam cum are aerul în chestia disciplinei, de ce nu a oprit pe d. Delavrancea de a se amesteca și de a da o redacțiune potrivită cu o hotărîre așa de gravă? Actelor prezenta-te? De ce? Dar ia să vedem ce con-ține actele de jurămînt. Dacă el ar fi fost ceva anodin, amestecul îl înțelegem. Dar nu. Jurămîntul este de o gravitate excepțională, el dovedește starea foarte nedisciplinată a unui număr de ofițeri de cavalerie, starea spiritului în care se aflau ofițerii cum a spus d. Costinescu, numai o scuză au, scuză că au fost îndemnați și încurajați.

Fată!

JURĂMÎNT

Pe onare, pe conștiință și pe demnitatea noastră de oameni și de militari, jurăm că ne vom ridica solidaricește în potruva orî carei ori-căreia măsuri de reprimiune, trimiteră în fața consiliilor de răz-bol și de reformă sau închisoare mai mare de 30 zile, sau puneră în dispo-nibilitate, luarea drepturilor de prezentare la examennii de maior în potruva d-lor... și ori-care din semnatarii acestui jurămînt, din cauza misiunii ce, lor, co-legeți și frați de arme le încredințăm spre atîngerea legitimității noastre scop; că solidaricește vom face tot ce ne va sta prin putință pentru reintegrarea în drepturile lor, și neputînd pe altă cale, prin imediate demisie a noastră a tuturor; că ne vom supune desăvîrșit la hotărîrea ce delegații noștri vor lua în misiunea lor; că acela care va cădea acest jurămînt, va fi tratat de laș și obligat a demisiona din armată pe care s'perjurat nu pot de cit a o desonora; că dacă nu va demisiona, va fi uitragat de fie-care din noi, fără ca vrea-minia din noi să-i fie îngăduit a da acea reparațiune cavaleriească care nu e permisă față de un sper-jur; că tot ast-fel va fi considerat și tratat acela care va destăinui, în tot sau în parte, hotărîrea noastră ori-cărei persoane străină de noi, fie chiar și vre-unul ofițer din armata noastră, care n'ar fi depus și sub-scris acest jurămînt.

Jurăm respectarea și supunerea desăvîrșită la toate aceste puncte, pe conștiința și pe demnitatea noastră de oameni și militari.

4 Ianuarie 1894.

Observați gravitatea: «jurăm că ne vom ridica solidaricește în potruva orî carei «măsuri de reprimiune». Va să zică re-volta, nesupunerea înaintea legilor, față cu codul penal militar.

«Că ne vom ridica contra trimiterii înaintea consiliului de război și de re-formă». Va să zică nesocotirea tribu-nalelor militare legale.

«Ne vom ridica contra punerii în dis-ponibilitate». Va să zică hotărîrea de a nesocoti organele militare legal consti-tuite.

Apoi demisiunea în corpore, ceea ce este asmuțirea la părăsirea armatei.

«Că dacă vre unul nu va demisiona, va fi uitragat de fie-care din noi». Ad-ecă presiunea și intimidarea față cu camarazi, îndemnarea la revoltă!

Cu alte cuvinte ofițerii prin acest ju-rămînt luau angajamentul ca să se re-volte în contra tutulor îndatoririlor pe care un ofițer le are față cu legea, cu regulamentele și cu disciplina.

O voce. De unde aveți acest jurămînt?

D. G. Panu. Jurămîntul e acela care s'a publicat de un ofițer din cei părtași, și pe care «Voința Națională» precum și guvernul l'a recunoscut de esact. «Voi-nța Națională» a adaugat chiar, că acest jurămînt era cunoscut de acum trei ani; nimeni dar nu contesta că jurămîntul e ast-fel.

Mi se pare că aceasta e o stare foarte îngrijitoare, cînd ofițeri în număr de 120...

D. Colonel A. Budișteanu. Cine l'a împins la această stare?

D. G. Panu. Aveți să vedeți îndată. (Intreruperi).

Dar, poate încă va crede cineva că cine știe ce împrejurări grave, cine știe ce acte de se-bătăcie de la superiori i-a provocat pe ofițeri la asemenea act? De loc.

Iată ce a fost.

Acum citiți-vă anși, se știe, că arma cava-leriei era arma cea mai slabă din toate armele noastre; acum poate e alt-ceva; pe atunci cavaleria după recunoșterea tutulor oamenilor competiți și chiar după declarațiunile citor-va miniștri, lăsa de dorit din mai mult puncte de pri-vere comparați cu infanteria și artileria.

De altminteri, nu e de mirare, în arma cavaleriei este o stare de lucruri deose-bită de cea din cele alte arme.

Arma cavaleriei are peste tot locul o

fonionomie specială. Cavaleria prusacă și franceză și ele au aceeași libertate de a-luri și oare care spirit de frondă, oare care mindrie exagerată, o laudă de sine dusă la îngimfare și o libertate de lim-bagii și de apucături pe care n'o găsești în același grad la artilerie, infanterie și geniu.

Este destul să fac aluzie la anecdota povestită de Schopenhauer, care stînd la o masă cu ofițerul de cavalerie paria cu dînsul singur pe un napoleon, că ei nu vor vorbi de cit de trei lucruri, și la fie-care s'îrșit de masă își lua napoleonul înapoi pentru că tot-d'una cîștiga pariul.

Ei bine, d-lor, Ministrul de atunci vă-zînd că la examenul de căpitan s'a pre-zentat foarte puțini din ofițeri de cava-lerie și din cari numai doi au reușit, natural că a trebuit să se îngrijească de o așa rea stare de lucruri. Ministrul a hotărît să numească un inspector, care să fie băgător de seamă la abaterile o-fițerilor, ca să pună o mină mai severă asupra cîrmuirii acestui corp, și a numit pe generalul Cantili.

Vă întreb acum d-lor, avea drept mi-nistrul să numească un inspector de cava-lerie pe ori-cine? Face ministrul un act arbitrar, cînd numește un general, Inspector? Trebuie el oare să ceară a-visul ofițerilor, ca să vadă dacă agreează pe cutare inspector ori nu? Apoi ce moravuri ar mai fi acestea?!

Vedeți că din acest punct de vedere nemulțumirea ofițerilor de cavalerie era absolut neintemeiată, și hotărîrea de a se rescula absolut sedicioasă. Mai departe: după lege, știți că ofițerii din Stat major, trebuie să treacă prin toate armele ca să-și facă stagiul, căci ei sunt conducătorii armatei în timp de resboi, și generalul ministru de resboi de atunci, vîzînd starea descrisă mai sus, nu a făcut alt-ceva de cit a permuta provizoriu un număr de ofițeri din statul major, ca să-și facă stagiul în arma cavaleriei; acest lucru se impunea cu atît mai mult, cu cit cum am arătat nu se reușea de cit 2 ofițeri la examenele de căpitan, cel-lalți erau destul de tineri și prin urmare puteau să mai aștepte pînă ce ofițerii de stat-major să-și facă stagiul.

Ei bine, d-lor, din acest motiv a nu-mirei generalului Cantili ca inspector, și prin faptul că ministrul de resbel a adus un număr de ofițeri din statul-major, care, după lege, trebuiau să treacă și prin arma aceasta, spre a-și face stagiul, aceste fapte au provocat intrunirea, concentrarea și redactarea jurămîntului de mai sus. Acum, dacă vă uitați d-voastră la motivul mic — căci nu puteți spune că era mare — care a dat pretext ofițerilor de a se mișca și la jurămîntul extrem de grav, la care ei au ajuns, acela de a să ridica în contra tutulor legilor, vă puteți închipui că a trebuit să fie la mijloc alt-ceva, ceva strein pentru ca lucrurile să ajungă aci.

D-lor, este cunoscut un lucru că ca-riera militară este foarte briliantă, însă acea-ce se destină ei, contractează o multime de îndatoriri mult mai stricte ca celelalte cariere. Cînd un băiat se face ofițer el știe ce-l așteaptă, știe că acolo va fi supus la o disciplină de fier, știe că nu va avea dreptul să discute ordinea sau dispozițiunile superiorilor de cit în marginele reglementelor, știe că nu se poate plînge superiorului de cit pe cale erarhică, știe că libertatea lui de spirit este strînsă într'o chingă de fier, acea a disciplinei și a legii, și știe că armata numai prin disciplină trăește, știe că individual este de multe ori sa-crificat interesului superior, știe că dreptatea se manifestă prin canalul bine reglementat al disciplinei și al su-punerii erarhice.

Altminterea nu e armată, cu liberul arbitru și cu libera discuție, cu libera fa-cultate de a lua hotărîri în afară de lege.

In adevăr, sunt armate cu moravuri mai puțin drastice precum cea din Sviț-țera, armata cea a Statelor-Unite, dar ele nu trec drept armate propriu zise. Noi am împrumutat de la Germani, Francezi, etc., tipul organizației armatei noastre și acolo trebuie să căutăm o-rientarea.

Armatele cari se țin în fruntea lumii sunt acelea cari sunt supuse disci-plinei, căci dreptatea, din nefericire, de multe ori nu se poate manifesta de cit sub forma disciplinei; între disciplină și dreptate, mai tot-d'una are legile și regu-lamentele hotărăsc discipline; să spună colonelii și generalii de astăzi, prin cite dureri, prin cite suferințe morale n'au trecut de cite ori s'au crezut ne-

dreptățiți, de cite ori au trebuit să înă-duse revoltele sufletuși fără să facă ju-răminte sedicioase, dar ei și-au zis: tre-bue să răbdăm.

D. general G. Angheliescu. Aci este eroarea mare. În armată disciplina se întemeiază pe încrederea tutulor în dreptatea șefilor. Aceasta este baza prin-cipală.

D. G. Panu. Ce sunt de vină eu dacă făcînd ceva în bine și în interesul ge-neral al armatei, dacă voesc să refor-mez o armă, și prin aceasta nemulțu-mesc citi-vă ofițeri.

Acasta îndreptățește pe ofițerii ne-mulțumiți să facă pronunțamente?

Negreșit că nu.

Ei puteau să se plîngă dacă erau ne-dreptățiți, pînă la șeful suprem al ar-matei, și de sigur șeful suprem le da-dea dreptate, dacă o avea. Dar plîng-ea lor trebuia să o facă pe calea erarhică, iar nief de cum pe calea apu-cată.

În tot cazul, ori-care ar fi părerea noastră, nimeni nu poate susține că a-cesta era mijlocul prin care niște ofițeri puteau să-și facă dreptate.

Acum viți la întrebarea d-lui colonel Budișteanu: dar cine sunt acei cari-i-au încurajat?

D. col. Budișteanu. Nu cine i-a încu-rajat, dar cine i-a silit să facă pronun-țament.

D. G. Panu. Ori-cine l'ar fi silit, încă nu ar fi avut dreptate să facă pronun-țament.

Dar să vedem cine i-a îndemnat să persiste pe această nenorocită cale.

D. general Catargiu. Aștept cu ne-răbdare.

D. G. Panu. În 1894 d. Delavrancea nu avea un rol alt de important în partid, ca d. Cantacuzino care era din-tre șefii partidului. La 15 Ianuarie d. Cantacuzino avea cunoștință și de mișcarea ofițerească și de jurămîntul sedi-țios, deci era în stare să-și dea seamă de gravitatea faptului.

Acest lucru l'a mărturisit și d. Dela-vrancea și d. Costinescu.

D. Cantacuzino cunoaștea concertarea a 120 de ofițeri, care, o mai repet, fă-cuse un jurămînt ca să nu asculte de legile țării.

Vă întreb: cînd un șef de partid, un om politic, ală ast-fel de lucruri, care este datoria sa? Să se amestece? Să încurajeze? Să aducă chestia în Parla-ment? Să dea sprijin? Sau să deza-probe? Sau în cazul cel mai rău să pă-s-treze cel mai strict neametez?

Evident că aceasta din urmă este da-toria unui om politic, cu atît mai mult a unui partid de guvernămînt.

Ce s'a întâmplat însă?

La 15, 16, 17 Ianuarie au loc întrevederile ofițerilor demisionați cu d. Can-tacuzino prin intermediul d-lui Dela-vrancea, la 18 corizează d. Delavrancea jurămîntul, la 19 d. Stoicescu anunță o interpelare pe care o dezvoltă la 22 Ianuarie!!!

Și interpelarea ce are de scop? Toc-mai această cesliune, cesliunea armeei cavaleriei, nedreptatea ofițerilor.

Dați-mi voce să vă citesc cite-va pa-sagii, să vedeți cum avea cunoștință d. Stoicescu de acest lucru și cum l'pre-zintă Parlamentului.

Interpelarea d-lui C. Stoicescu

Camera.— Ședința de la 22 Ianuarie 1894

D. C. I. Stoicescu. Fie-mi permis, pleind de la această idee, să intru în desvăluirea unor anume alături, pe cari d-nul ministru pare că le are pentru o oare-care armă.

Sunt oameni, cari au, în adevăr, un fel de repulsiune, pentru ore-cari lucruri; și să pare că d. ministru de resbel are un partii pris în contra unei arme speciale, pe care nu o vede cu ochi de cumătră: cavaleria.

Alți ofițeri buni de cavalerie, ca căpitanul Saulescu, Cristache Popovici, Toplicescu, Cerchez, Băjescu, Ursu, Milicescu și alți ofițeri buni de cavalerie, văd cu minire că lucrurile lor să ocure de ofițeri din alte arme, în loc să fie ei înaintați în arma căreia și-au cînsacrat stude-diele lor.

Reflectați serios, d-le ministru, la nemulțumirile ofițerilor, ei se duc și lasă golul în rin-durile armatei, gol care se va resimți și în jurul treptelor Tronului, care are nevoie ca și țara, de apărarea lor. Aduceți îndreptarea pînă mai este încă timp, căci alți-și veți ajunge la o adevărată și nerevedabilă desorganizare a armatei.

Ce însemnează acest lucru, este o pre-vestire, sau un lucru știut? Nu era o prevestire ci era un lucru știut. Dar aveți să ziceți că d. Stoicescu dădea un sfat gu-vernului. Da, așa ar fi fost dacă d-sa nu ar fi avut cunoștință de jurămînt, dacă nu ar fi știut ce cer ofițerii și ce înț-leg el cînd cereau să li se facă dreptate;

ragiul actualmente să aprobe asemenea acte, s'a găsit însă o gazetă, *Voința*, și un singur om, d. prim-ministru actual al țării.

D. Col. Al. Budișteanu. D-ta zici aceasta. *D. prim-ministru Dimitrie Sturdza.* Lăsați, voiți răspunde eu. Găsece eu ac de cojoc și pentru aceste lucruri.

D. G. Panu. Eu văd un lucru. Nu aveți ac de cojoc nici pentru un lucru, dar pentru mai multe.

D. prim-ministru Dim. Sturdza. Pentru al d-tale am.

D. G. Panu. Nu ai, de vreme ce nu știți a răspunde de cit acelaș lucru tuturor. Mie de două ori mi-ați răspuns că nu sunteți avocat ca mine, că nu sunteți sofist. Acelaș lucru l-ați răspuns d-lui Delavrancea, d-lui Costinescu, d-lui Aslan și altora.

Aceasta nu însemnează, d-le prim-ministru că ai multe ace de cojoc: ai unul singur și acela este rupt (ilaritate). In loc să cătați a răspunde că aveți ac de cojoc, era mai bine să dați o declarațiune serioasă cum trebuia să fie din partea unui prim ministru, iar nu să răspundeți așa încît să îndemnați și pe ofițerii viitori la pronunțările, la mișcările desordonate și nedisciplinate.

O dovadă de insuficiență cum primul ministru răspunde, sunt următoarele. D-sa ne a citit un pasaj din discursul său de acum patru ani în care îl zicea generalului Lahovari: ce fel, d-le ministru? d-ta ești tare și mare peste armată și noi civilii putem să introducem nedisciplina și revolta în armată? ce fel de țarie ai d-ta? Și adăogați pentru ce nu a făcut generalul Lahovari o intrunire a tuturor militarilor ca să-i dojenească. Știți de ce? Pentru că dacă militarul ar fi fost lăsați numai la voia și inițiativa lor, mișcarea nu se producea; dar fiind-c erați d-v. care-i incurajați de acea s'a produs.

Și nu v'au lipsit avertismentele. La primele interpellări ce ați făcut s'a sculat d. Catargiu, d. Tache Ionescu și v'au avertizat și v'au spus: ce faceți? Mi aduc aminte că d. Lascăr Catargiu a zis: E o cestiune așa de gravă în cit amîndouă partidele n'au trebuit să fie în divergență de vederi în această cestiune; faceți o crimă de a îndomna asemenea mișcări. Și d. Tache Ionescu într'un limbajiu olocluent, se făcea ecoul celor mai sănătoase principii de ordine, zicea: încetați cel puțin pînă ce guvernul va putea tranșa cestiunea militară, lăsați liniștea ce trebuie să aibă un guvern într'o cestiune așa de delicată și nu faceți mereu interpellări. N'ați făcut acest lucru, n'ați ținut seamă de avertismente.

D. general Catargiu. De avertismentele d-lui Tache Ionescu? E prea sus d. Sturdza ca să-i poată da sfaturi d. Tache Ionescu!

D. G. Panu. D-lor, sunt foarte mulțumit că de astă dată d. prim-ministru a răspuns, nu că mi-a răspuns mie. Aceasta mie mi-e indiferent dacă îmi răspunde mie ori nu; eu cer să răspundă țării, băncii,

stălpului, dar să răspundă. Eu nu-mi fac o cestiune de onoare să-mi răspundă mie; considerațiunile ce are d. Sturdza pentru mine, le am și eu pentru d-nia sa. Sunt oar pe țărîm de egalitate, ca cestiune de persoană. Dar sunt mulțumit că ați răspuns rău, ca totu'a-una de cite ori răspundeți, în cit concluzia este că sunteți mai bine cînd nu răspundeți, decît cînd răspundeți.

Ați răspuns mai bine în cestiunea națională, fiindcă n'ați răspuns nimic. Ați răspuns mai bine cînd n'ați răspuns d-lui Delavrancea pe motivul că ați avut succesul de la Plocești. Nu ați putea să ne vorbiți ceva și de alegerea de la Iași?

O voce. Ce are a face?

D. G. Panu. Are a face fiind-că d. prim-ministru își făcea un argument în favoarea sa din succesul de la Plocești. Este drept să ne facem și noi o armă din acela mult mai important de la Iași.

«Vă doare alegerea de la Plocești?» ne repetă d. prim-ministru la fle-care pas, și eu la rîndul meu am satisfacția să vă zic: «Vă doare alegerea de la Iași». Înteleg perfect starea d-v. sufletească tulburată, neputința de a răspunde și vă ert.

Cheslia personală

D. G. Panu. D-le Președinte și D-lor senatori, constat că în urma strălucitei cuvîntări a d-lui Ilariu Isvoranu, valorosul luptător de la Mehedintși...

D. Ilariu Isvoranu. Cer cuvîntul. *D. G. Panu.* D. Prim-ministru a luat curaj și de și la început fusese timid, însă grație ilustrului Isvoranu și-a luat inima în dinți și plecînd încetișor, tiptil a fost voinicos.

Voci. N'a plecat așa d. prim-ministru. *D. Vice-președinte general Budișteanu.* D-le Panu, sunt dator să vă anunț că d. Prim-ministru n'a plecat tiptil, ci a plecat la gară, ca să însoțească pe Majestatea sa Regina.

D. G. Panu. Nu retractez cuvîntul, însă îl explic; felul cum a plecat, mi s'a părut că a plecat tiptil, însă față cu declarațiunea d-lui Președinte că a plecat avînd afaceri la gară, iau act, dar îmi păstrez însă impresiile mele personale, pentru că impresiile cul-va nu le poate modifica nimeni.

Prin urmare a plecat, spunînd că D-sa respectă pe oamenii politici, dar nu pe cameleonii politici.

Voci. N'a numit pe nimeni. (sgomot). *D. G. Panu.* D-lor, am să fiu foarte scurt, și nu am să iau aerul grav, al d-lui Ilariu Isvoranu, pentru-că nu sunt orator de talia D-sale!...

D. Ilariu Isvoranu. Cercuvîntul în chestie personală.

D. Gh. Panu. Vă rog să-l inscrieți de mai multe ori...

D. Ilariu Isvoranu a voit astăzi să mă esecute și o esecuție foarte fină, de gen nou și neobiceit pînă acum în parlament.

Nou și fin este ca să eș un om politic

și să-i readucă oare carii lucruri din trecut și să-l spuie victorios:

Ei, vezi ce-al zis odată, vezi ce-al scris odată!? In adevăr, metoda aceasta este inaugurată de d. Isvoranu.

O voce. Este învechită.

D. Gh. Panu. Este veche? îmi pare rău. Eu eram să aduc laudele mele d-lui Isvoranu pentru această invențiune, pentru că o credeam o nouă metodă de a combate pe adversar.

Dar d-v. ziceți că e deja învechită această metodă...

D. Gr. Ștefănescu. Ați inventat'o d-v. *D. Gh. Panu.* Modul acesta de a lua un articol din ziar, care nu e semnat, și a mi-l atribui mie și a spune pe urmă: «iată ce al zis de d. Lascăr Catargiu d-ta «care ești acum alături cu dînsul», este în adevăr mijlocul cel mai elementar față de o persoană care a scris și a vorbit mult în viața lui.

Vă mărturisesc că pe această cale eu sînt în stare de inferioritate față de d. Ilariu Isvoranu, pentru că d-sa nu a scris nici odată (ilaritate) și a vorbit foarte puțin. Voiți fi nevoit să relevez cite-va fapte și acele din bogata sa viață politică pentru a să vedea cine s'a improvizat de cenzor față cu mine.

«Mi-aduc însă aminte că la 1888, fiind în Cameră, aveam ca coleg pe un d. Ilariu Isvoranu de la Mehedintși, nu știu dacă era d-sa personal (ilaritate). *D. Ilariu Isvoranu.* Eu eram. *D. G. Panu.* Acest d. Isvoranu de a tuncî era unul din cei mai aprigi și mai teribili dușmani ai lui Ioan Brătianu, unul din acei cari au semnat actul de acuzare în contra lui Ioan Brătianu. Mai mi-aduc aminte că în timpul opozițiunel-unite era iarăși un d. Ilariu Isvoranu, care făcea spume la gură injurînd pe d. Sturdza, primul-ministru de astăzi.

D. Il. Isvoranu. Nu injuram, retrageți te rog expresiunea.

D. G. Panu. Invecțivați pe d-l Sturdza. Sunteți mulțumit?

«Mi-aduc iarăși aminte că mai încoace, în timpuri mai recente, un d-n Ilariu Isvoranu a figurat în ministerul unui oarecare conservator cu ișlic — așa al vorbit astăzi — în ministerul generalului Florescu și sta pe banca ministerială alături de d. Lascăr Catargiu.

In acest timp d. Isvoranu făcea parte din partidul conservator. Astăzi pe acest d. Ilariu Isvoranu îl găsim în rîndurile majorității, — ca liberal-conservator sau ca liberal?

D. Il. Isvoranu. Liberal. *D. G. Panu.* Ca și mine conservator. (Ilaritate).

Ei bine, d-ta, care ai dat în judecată pe Ioan Brătianu, care ai fost în ministerul generalului Florescu, d-tale și se cuvine să vorbești de schimbare de idei și să arăți că eu aș fi injurat odată pe d. Lascăr Catargiu?

Da, am atacat foarte des pe d. Lascăr Catargiu, după cum am atacat pe li-

berali și pe conservatori, cit timp faceam o politică a mea personală, dar nu am fost nici odată în rîndurile unora ca să atac pe cei-alți pentru a trece apoi de la unul la alții, ci am fost înrolat cu un număr de amici ai mei; dar d-ta să-mi spuie aceasta, d-ta care astăzi fiind pe băncile majorității, ai injuriat întreg partidul liberal, pe I. Brătianu, pe d. Sturdza, d-ta care ai fost pe rînd pe ambele bănci, și ale conservatorilor și ale liberalilor?

Iată, d-le președinte, unde ajungem dacă ne punem pe un asemenea teren.

Credeți d-v. că asemenea mijloace veți putea vre-o dată să-mi închideți gura? Nici odată. Ar fi o mare copilărie din partea mea dacă m'aș lăsa să fiu intimidat, pentru că vre-un d. Isvoranu ar putea scoate un articol de ziar, vre-un pasagiu din vre-un discurs, și să-mi zică: iată ce scriai odată, iată ce ziceai odată!

Cit nu s'a exploatat cuvintele rostite de oamenii noștri politici unui contra altora? Așa cit nu s'a exploatat cuvîntul atribuit d-lui Carp că va face o înmormintare de clasa I d-lui L. Catargiu. Acest cuvînt d. Carp nu l'a zis dar putea chiar să-l zică.

A împiedecat însă pe urmă pe d. Carp ca să dea tot concursul său d-lui Catargi și cînd venind la minister să facă legi organice bune? la de alde acestea se uită cine-va? Un alt exemplu: cine a injurat pe Ion Brătianu mai tare de cit domnu Paladi? Imi aduc aminte că în întruniri publice acela care era mai vehement contra lui Ion Brătianu era d. Paladi. Ei! aceasta îl împiedică pe d. Paladi să fie ministru în guvernul liberal? Pentru ce cînd l vedeți pe bancă îl aplaudați și nu l ziceți: afară insultătorul lui Ioan Brătianu? In ce micșorează pe d. Paladi? S'a crezut serviciile sale necesare, v'ați împăcat și l'ați adus de două ori la minister.

S'a zis cuvîntul de Cameleon politic. Mie nu poate să-mi spună nimeni acest cuvînt. Cameleon politic este acela care a trecut prin toate partidele și pe care-l poate cumpăra ori cine pentru fie-care cauză. Poate să am greșeli, dar cred că nu'mi faceți injuria să credeți că m'am schimbat de azi pînă mîine, că azi am servit o cauză și mîine alta. Ani întregi am fost acuzat...

O voce. Anti-dinastic.

D. G. Panu. N'am fost anti-dinastic, n'am conspirat pentru răsturnarea Regelui, n'am propus Domn pe colonel Dabija, n'am făcut republica de la Plocești ca d-voastră, n'am luptat de cit cu condeiul. Campanie violentă contra M.S. Regelui, este pentru că credeam că cu prelungirea regimului lui Ioan Brătianu să periclită instituțiile constituționale. Cînd este vorba de d-v., lucrul se schimbă, mă aflu în companie foarte bogată de apucături de anti-dinasticism și de conspirații în contra Tronului. Ați fost anti-dinastic, ați voit să răsturnați pe Rege, acum ați devenit dinastic, eu am com-

batut pe Rege și acum am devenit dinastic; în momentul acesta dar nu se află de cit dinastici.

Lăsați și nu scormoniți trecutul căci el nu vă este de loc favorabil. Dovadă că C. A. Rosetti pînă la 1880 a fost și s'a dat de republican. La picioarele Tronului Reginei și-a abjurat ideile sale republicane și a declarat că în adevăr Dinastia este cel mai bun lucru într'o țară constituțională. Și avea mare dreptate.

Va să zică, nu mă puteți lovi cu nimic fără să vă întorc și vă amintesc acelaș lucru în viața d-voastră a tuturor.

Dar revin asupra cameleonului politic. Cameleonul politic este de două feluri: întîiu, un om care trece dintr'un partid într'altul, cu repeziciunea fulgerului; și al doilea, un om care n'are nici o convingere, cu toate că el susține pe toți. *D. Col. Al. Budișteanu.* Nu a zis cameleon, ci camion.

D. Gh. Panu. D-lor Senatori, un om care în opozițiune a susținut cutare lucru, cutare sau cutare principiu, cutare sau cutare teorie, și care la guvern le reneagă, acela este un camelon, pentru că aceasta dovedește, că nu a avut convingere nici cînd le-a susținut, nici cînd le-a combătut.

Prin urmare, cînd un om ca d. Prim Ministru, care are atîtea renegări, atîtea denegări și atîtea renunțări și scuze la tot felul de angajamente și principii, și cînd îl spunem acum noi: realizează ceea ce ai făgăduit, și în loc să se țină de cuvînt îmi zice mie cameleon politic, aceasta o resping și îl întorc eu cuvîntul căci îl merită.

Trebue dar să ne deprindem cu moravurile parlamentare, căci nu cu injurii mă veți desama. Nu voi ataca pe nimeni, dar cînd voi fi atacat, am să ripostez, și nu are să fie vina mea, dacă eu voi fi nevoit să mă scobor la expresiuni mai drastice, care nu fac onoare parlamentului. (Protestări, ilaritate).

Rămîne la d-voastră ca să mă țiu de cuvîntul ce vi-l dau. Aș fi cel mai încîntat și cel mai fericit, dacă cestiunile personale s'ar sfîrși. De două ori m'ați atacat pe tema că am fost radical și acum sunt conservator. De două ori v'am răspuns indelat și apăsat.

Ca să sfîrșesc, zic: luați act de următorul lucru, am fost radical, sunt conservator. Iată un fapt. L'ați exploatat odată de două, de trei ori. Dacă îl veți exploata mai mult, nu va mai prinde căci ne-am spus tot ce aveam de spus reciproc și a treia oară are să fie ridicol. Nu eu voi începe personalitățile.

Cu aceste explicațiuni, nu vom mai avea și alte neînțelegeri. In asemenea condițiuni avem să ducem un trai bun, adică: în sensul, că am să vă combat și d-voastră mă veți combate. Eu am să pun bilă neagră la urnă albă, pînă cînd d-voastră vă veți duce acasă și vom veni noi. (Protestări, ilaritate).

FABRICA DE BERE

E. L U T H E R

FONDATAȚĂ IN ANUL 1869

BUCUREȘTI.—TELEFON No. 30

INTÊIUL FURNISOR AL CURȚEI REGALE ROMÎNE

Forța productivă anuală, pînă la 80.000 hectolitri Bere; iar în vastele sale pivniți, se află permanent, un deposit de la 600.000 pînă la 1.000.000 litri Bere, din cele mai excelente calități, adică :

LANGER, PILSNER și BAVAREZA

Atât în butoaie cât și în butelii, se transportă prompt la domiciliul conform comandelor prin poștă sau telefonul No. 191, care comunică în Capitală și Prov. Serviciu special pentru expedițiune în provincie, prompt, cu trenuri de mare viteză.

Preciu curent se trimite franco, la cerere.

MAURICIU FILIP LAZĂR

CURTEA BISERICII ZLATARI Etagiul I

MOBILE

Vinde asemenea pe credit în rate

Vinde asemenea pe credit în rate

GOVOARE

Otorabilul public poate să găsească mobile complete de:

Camere de culcat — Sale de mâncare — Biurouri

Asemenea și un mare asortiment de:

Paturi, Chiffoniere, Lavabouri, Oglinzi, Mese, Scaune, Scrinuri

Covoare și obiecte de fantasmie

Atelier special de tapițerie în care se efectuează ori-ce fel de lucrări și decorațiuni după comande

Evantaie, Pufuri Garnituri de salon, Dormeze Pernițe, Divanuri, Divanuri Mecanice, Ottomane Marchize Taburele pentru Piane ect.

Bazat pe concursul pe care onorabila și numeroasa mea clientelă nici odată nu mi l'a refuzat, rog publicul să binevoiască a vizita magazinele mele, asigurându-l de mai înainte că va fi satisfăcut atât de calitate, cât și de prețurile mărfurilor mele.

MAURICIU FILIP LAZĂR

Calea Victoriei, curtea bisericii Zlatari

Nu cumpărați Mașini sau Unelte Agricole înainte de a vizita

CEL MAI MARE DEPOSIT DE TOT FELUL DE MAȘINE ȘI UNELTE AGRICOLE

EUGENIU BEHLES

REPRESENTANT GENERAL AL RENUMITEI FABRICI TH. FLÖTHER DIN GERMANIA

București. — Strada Bibescu-Vodă, No. 1 și 3 (In dosul Așezăm. Brîncovenesti). — București

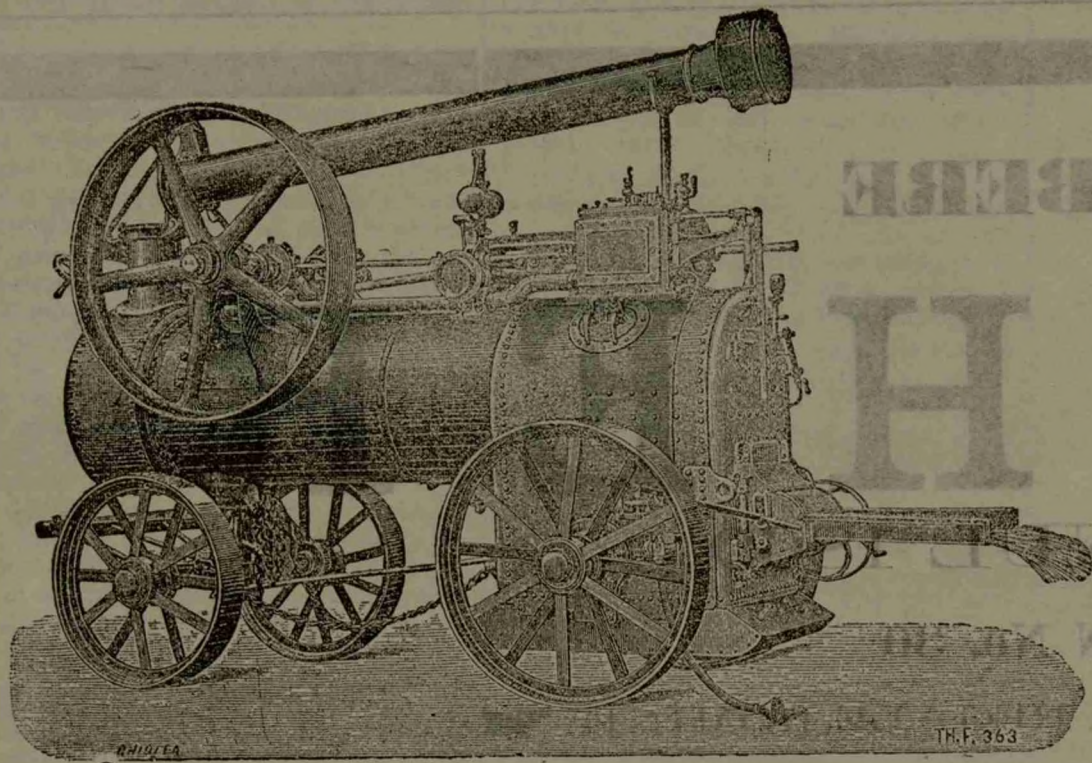
LOCOMOBILE ȘI TREERĂTORI

Din Reputația Fabrică TH. FLÖTHER

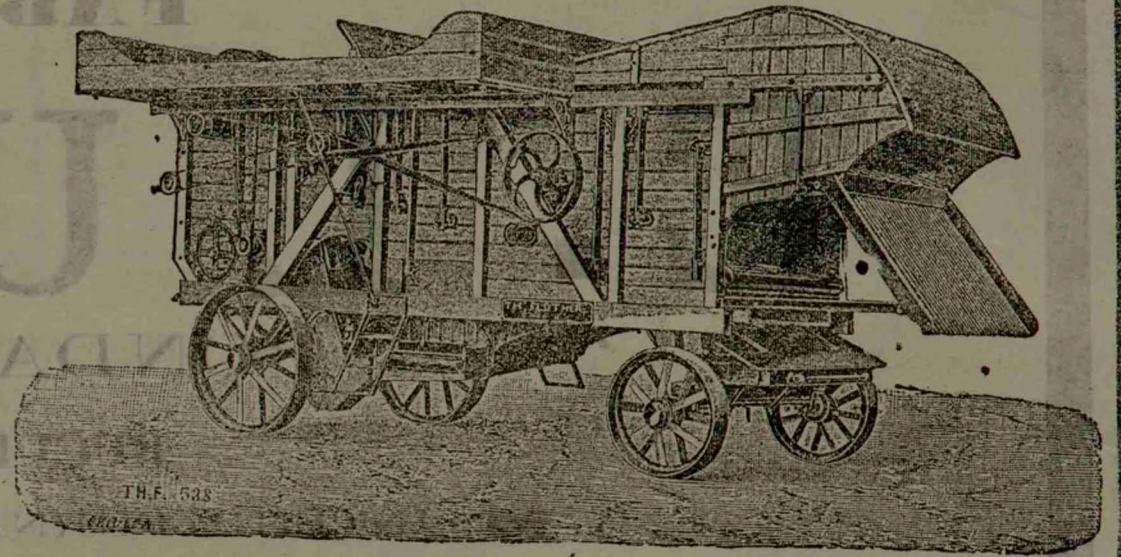
Premiate cu **MEDALIA DE AUR** la concursul de la ȘCOALA DE AGRICULTURĂ de la Herestrău în 1891.

TREERĂTOREA NOUA „Flöther” Model 1898. Patentată

Prevăzută cu **Triplă Curățitoare, Trei Vînturi** ceea-ce nu posedă nici o treerătoare de ori-ce alt system existent, și **Tobă pentru bătut Porumb** aplicabilă numai la TREERĂTOREA „FLÖTHER” bătînd pe zi 150 pînă la 200 chile mari de porumb, cu sau fără foi.

MAȘINELE
„FLÖTHER”
treeră mult, curat,
fără de risipă, fără a
sparge bóbe și fără
a înegri grîul la cas
de mîlură.

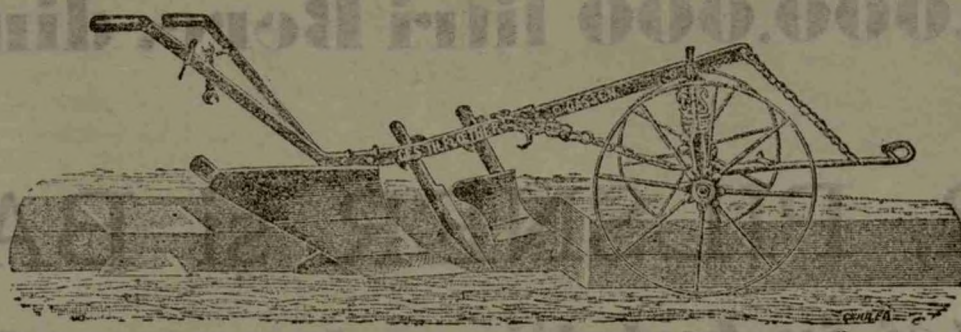
PLUGURI UNIVERSALE — **PLUGURI NORMALE**

Cele mai bune și solide, construite numai din oțel

Cu 2, 3 și 4 Brăzdare. — Tot-d'a-una 500 — 600 pluguri în Deposit.

PLUGURI CU SEMĂNĂTOR DE PORUMB — Cele mai **PRACTICE.**
Cu mai multe brăzdare.

Semănători, manuale în lat și în rînduri.
Trioare originale „HEID” în toate mărimile cele mai bune existente.
Vînturători, transportabile cu aparat de scos mîlura.
Greble de fin, — Mașini de tăiat paie și fin.
Grape, flexibile și diagonale, cu două și trei cîmpuri și cu dinți de oțel.
Băriși, Cultivatori, Tăvăluci.

Mori TRANSPORTABILE, pe postament de lemn și de fier, simple, duble, triple și quadruple, din cele mai renumite fabrici, de 36, 42 și 48 țoluri.
Pietre de Moară FRANCEZE 1-a calitate, din Laferté sous-Jouares, Société Meullière Dupety & Co., compuse din maximum 4-5 bucăți, întregi fără piept. Toate mărimile
Batoze de Porumb SIMPLE și DUBLE, manuale și cu abur, cu Elevator ultimul sistem perfecționat.
Curele de transmisiune ENGLEZEȘTI, 1-a calitate simple și duble, și toate lățimile.
Pompe pentru spălătul cazanelor, de incendiu și grădini.

Pârși de rezervă. — Mușamale. — Masine de scărmanat lînă. — Pive de postav. — Moloare cu petrol și cu gaz.

Secerătoare simple „CONTINENTAL” și Cositoare

Secerătoarea „BONNIE”

CU APARAT DE LEGAT SNOPI — CU TAIȘUL LA „DREAPTA”

din renumita fabrică **JOHNSTON HARVESTER** „duo Batavia (America). Model 1898. Cele mai ușoare și solide, construite din oțel

Garanție absolută pentru perfecta funcționare și material solid al tuturilor mașinelor

Reprezentant general a Renumitei Case **SIMON BUHLER & BAUMANN**

Pentru **Instalațiuni de MORI perfect Automatice cu Valțuri**